

ORNITOFON

Kaj storiti ob najdbi obročkane ptice

// Dare Fekonja, Al Vrežec

Čeprav z opazovanjem ptic zberemo veliko zelo dragocenih podatkov, pa se pri opazovanju s ptico navadno srečamo le bežno. Pri tem niti ne vemo, od kod je prišla, kje živi in kam je odšla. O vsem tem večinoma le sklepamo, pri čemer se bolj ali manj zmotimo. Populacijo ptic sestavljajo osebkji in šele zgodba vsakega izmed njih nam lahko da celotno sliko, kaj se s populacijo in vrsto dogaja. Da bi lahko spremljali zgodbe in usode posameznih ptic, pa so že pred 100 leti začeli na ptice natikati obročke, po katerih lahko z zanesljivostjo spoznamo, za katero ptico gre, od kod je prišla in morda celo kam gre. Tako ne bi nikoli izvedeli, da se lahko poleteli mladič kozače (*Strix uralensis*) z rodne Jelovice spreleti tudi tja daleč na drugi konec države, do Brežic, da se med številnimi labodi grbci (*Cygnus olor*) na naših rekah skrivajo tudi starostniki s prek 20-timi križi, da se pozimi na slovenskih ravninah znajdejo tudi postovke (*Falco tinnunculus*), ki so priletele k nam s prek 2000 kilometrov oddaljene Finske, in niti ne da lahko velika sinica (*Parus major*), izvaljena v Sloveniji, odtava celo tja daleč na sever v Rusijo. To je le nekaj presunljivih zgodb, ki nam jih ptice lahko povedo šele takrat, ko so označene.

Po našem nebu leta velikansko število ptic. Označena ptica se tako izgubi v množici in od veliko srečnih ali nesrečnih naključij je odvisno, ali se bo z njo še kdo kdaj kje srečal. Vsaj tako, da bo prebral obroček na nogi in da bo informacija prišla do ustreznega obročkovaškega centra, ki bo najdbo dešifriral ter jo umestil v mozaik zgodbe o ptici. Vsaka najdba obročkane ptice, bodisi žive bodisi mrtve, je zato dragocena in lahko pridoda mozaiku našega znanja ravno tisti ključni kamenček, ki nam je še manjkal.

Načini označevanja ptic so različni, predvsem odvisni od potreb, raziskav in tudi finančne podkrepjenosti obročkovaških centrov. Ne pozabimo, da smo s pticami tesno prepleteni z ostalim delom Evrope, če ne celo sveta. Oznake na obročkih so tudi zelo različne, predvsem pa morajo omogočati, da lahko iz zapisa na obročku natančno ugotovimo, katera je opazovana ptica, zato moramo biti pri branju obročka kar se da pazljivi. Če imamo opraviti z živo ptico, je popravljati napako, ko je ta že odletela, nemogoče. Za skladje zapisov na obročkih, ki onemogoča mešanje, da bi kdo utegnil nemško taščico prekrstiti v madžarsko, v Evropi skrbi združenje obročkovaških centrov EURING, katerega član je tudi Slovenski center za obročkanje ptičev, ki deluje v okviru Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Kakšne vrste obročkov uporabljamo:

- **Kovinski obročki** nosijo zapis države, mesta in kode (primer: SLOVENIJA - LJUBLJANA - AZ32475).
- **Barvni nožni in vratni obročki s kodo** imajo črkovne, številčne in črkovno-številčne kode. Barve obročkov so različne, a pomembne! Kode so napisane z belo ali črno barvo, kar je odvisno od barve obročka.
- **Barvni obročki brez kode** so pritrjeni na različnih mestih noge (nad in pod peto) ter v različnih kombinacijah.

- **Perutne oznake** imajo lastnosti barvnih obročkov z ali brez kode in so pritrjene na ptičjo perut. Vedno je ob barvnih označbah na ptici tudi klasičen kovinski obroček.

Če opazite označeno ptico, si natančno zapišite:

- vrsto ptice, ki je nosila obroček ali oznako,
- datum in kraj najdbe (ime kraja ali koordinate, nato večji kraj v bližini),
- podatke o obročku (geografsko koordinato lahko odčitamo na Atlasu Okolja - <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja>):
 1. Pri barvnih obročkih s kodo si zapišite barvo obročka in številko,
 2. pri barvnih obročkih brez kode si zapišite barvne kombinacije, na kateri nogi so in njihov vrstni red (primer: leva noga – pod peto: zgoraj bel, spodaj kovinski obroček, desna noga – pod peto: zgoraj rumen, spodaj rdeč obroček),
 3. pri perutnih oznakah si poleg številke zapišite tudi, na kateri peruti je oznaka (lahko sta dve različni oznaki),
- ime najditelja.

Primer zapisa najdbe:

barvni obroček na desni nogi št. PE45 – rumen
Labod grbec - 25. 1. 2014 – Zbiljsko jezero, Medvode – Lat. 46°9'24", Lon. 14°25'5" – Dare Fekonja

Če je mogoče, ptico in obročke fotografirajte.

Podatke pošljite na elektronski (dfekonja@pms-lj.si) ali poštni naslov (Dare Fekonja, Slovenski center za obročkanje ptičev, Prirodoslovni muzej Slovenije, Prešernova 20, 1000 Ljubljana). ●

1: Kombinacija barvnih in kovinskega obročka na nogah velikega srakoperja (*Lanius excubitor*)

2: Barvni obroček na nogi laboda grbca (*Cygnus olor*)

foto: obe
Dare Fekonja